

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca.

Stoji za
celo leto 3 gid. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 80
(Posamezne štev.
15 kr.)

Oznaniła,
tkrat natisnena,
od vrste 15 kr.

Naročniki, oznanila in
reklamacije
pošiljajo se
upravnistvu.

Odrte rekla-
macije so
poštne proste.

POPOTNIK.

Časopis za učitelje in prijatelje šole.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev v Ljubljani.“

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Uredništvo in
upravnistvo:
Kaiserstrasse 8.

Spiš in dopisi
pošiljajo se
urednistvu.

Pismom, ki zah-
tevajo odgovor,
naj se pridele
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.

Nefrazolna pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
očetu poslana knjige
se ne vračajo.

Kako bode šolski pouk to, kar bi naj bil: vzgojevalen pouk?

(Za nagrado.)

Motto: „Šola, ki se jedino le s poučevanjem peča,
je polovičarska; mnogo bolj važno delo je
odgojevanje, katero se od pouka nikoli
ločiti ne sme.“

Sloimek.

V sedajnem času se od ljudske šole mnogo zahteva. Jedni tirjajo, naj bi se v ljudski šoli poučevalo kmetijstvo, da bi bili po takem naši kmetje za napredek poljedelstva nekoliko pripravljeni; drugi tirjajo, naj bi v ljudski šoli našel prostor početni nauk o narodnem gospodarstvu, da bi prihodnji rod družbene razmere življenja z večjo pripravnostjo in previdnostjo presojeval; tretji tirjajo, naj šola obrtnosti in umetni obrtniji pripravlja primerno pot, da se ji ne bode oponašalo, da je zakrivila uimo ali nesrečo na trgovskem in obrtniškem polju. Zopet drugi tožijo, da ljudska šola premalo v nemščini poučuje, — in tako slišimo tožbe takraj in unkraj, od zgoraj in spodaj. Ubogi ljudski šoli se naklada vsa krivica in na nji ima vsak nekaj grajati.

Gotovo ni treba dokazovati, da ni mogoče večine tega, kar se dandanašnji od ljudske šole zahteva, spolniti, ni sedaj in nikoli. Naj se še tako izvrstne šolske postave sklepajo, vselaj bomo prišli do nekake ograje, katera bode zavirala šolo v vspetni izvršitvi svoje naloge. Vzrok temu nahaja se nekoliko v nepopolnosti človeške narave sploh, nekoliko pa v naših socijalnih razmerah, v kojih večina šolskih otrok zraste, v različnih duševnih zmožnostih učencev, kakor v težavnosti skupnega poučevanja. Gospodje, kateri pričakujejo od ljudske šole izpolnitev prenapetih idejalov, naj si ogledajo jedenkrat odstranjeno vaško šolo, katero pohaja mnogokrat nad 100 otrok vseh šolskih let, ki zrasteni v najubožnejših razmerah v mali šolski sobici stisneno skupaj sedé! Idejali bodo jim kmalu minóli in zadovoljni bodo, ako se le manjšina tega doseže, kar naše sedanje šolske postave od ljudske šole zahtevajo. Nas učiteljev pa naj nikakor ne motijo take navskrižne tirjatve, ampak mi moramo liki skušanemu mornarju, kateremu je ozirajoč se na svoj kompas jedina skrb, da svojo ladjo srečno spravi med pečinami morja v pristanišče miru. Naš kompas bodi pedagogika! Ta pa nam veli: „Poučuj vzgojevalno!“ To je ona tirjatev, katera je posebno sedajni šoli potrebna bolj kakor kedaj poprej.

Prva in najimenuitnejša potreba pri izobraževanju naše šolske mladine je, da se npravno odgoja. Kaj pomaga vse znanje, kaj vsa učenost in vsa umetnost, ako je srce izprideno in volja popačena. Že Mihel Mošeroš je rekel: „Veliki sodnik nad zvezdami te jedenkrat ne bo vprašal, kaj si bral? koliko si se učil? koliko jezikov znaš?“ Ampak:

„Človek, kako si živel? kaj si delal?“ Vsi veliki pedagogi, od Komenij-a do Herbart-a, so zategadelj spoznali нравno izobraževanje mladine za glavno stvar in veliki učitelj vseh učiteljev, Kristus naš gospod, nam je zategadelj tudi zaznamoval idejal vse odgoje z besedami: „Bodite popolnoma, kakor je Vaš nebeški oče popolnoma!“ Ne da se torej dvomiti, da se mora v ljudski šoli na нравnost mladine v prvej vrsti gledati, zlasti današnji, ko čednosti, kakor pokorščina, resnicoljubnost, poštenost, zvestoba, postrežljivost, složnost, sramežljivost in bogaboječnost v človeški družbi vedno redkeje postajajo. Denar, čast in razkošnost, to so maliki našega časa, kateri se zdaj molijo, kakor so molili nekdanj Izrajeleci zlato tele v puščavi. In materijalizmu, kateri išče svoje sreče v imetju posvetnega blaga, v časti in uživanju veselja pridružujejo se v sedajnem času še prepri političnih in drugih strank. Zares, današnje socijalne razmere so vsega obžalovanja vredne. Bolj pa ko to povdarjamo, bolj nam bode misliti na sredstvo, kakó priti v okom temu društvene razmere razjedajočemu zlu. Sredstvo to pa je jedino boljša нравna odgoja naše mladine. Pred vsem nam bode delati na to, da vzgojimo pri naših otrokih odkritosrčne in blage značaje. Da pa to dosežemo, moramo našo mladino napeljevati k lepemu in poštenemu vedenju, k zavednosti dolžnosti in časti, k duhu jedinstva, k človeko- in domoljubju, k redu in pokorščini. To pa nam bo mogoče, ako se sami vpokorjevamo нравnostvenemu strahovanju, ako smo sami pridni, pošteni in zvesti, in ako se sami s pravo srčnostjo za vse pravo in dobro poganjamo. Izgled pomaga vselej več, kakor mrtva beseda. Gledé našega šolskega delovanja skrbeti nam je pred vsem za strogo disciplino, kajti brez nje je šola to, kar je mlin brez vode. Duševne zmožnosti nam je jednako merno razvijati, blažiti pa tudi ob jednom srce ter vzbujati v mladini čute za vse pravo, lepo in dobro; to pa na krščanski podlagi, kajti kristjanstvo je temelj najvišje нравnosti, pa tudi najvišje prosvete; dober kristjan je navadno tudi dober človek. Zategadelj nam bode z vso silo skrbeti za to, da odgojimo našo mladino tako, da postanejo iz nje pobožni in bogaboječi ljudje, to je dobri kristjani. Zraven pa moramo skrbeti za to, da se kristjanstvo ne smatra le kot staro poslopje mrtvih verskih resnic, ampak da se otrokom prava bogaboječnost in pobožnost v srce vsadi.

Šolski pouk bo tedaj vzgojevalen, ako učitelj na podlogi stroge нравno-krščanske vzgoje in stroge discipline tako poučuje, da otroci spoznajo vse, kar je popolno, pravo, lepo in dobro in da tudi vedno po tem hrepenijo, skratka: ako učitelj tako poučuje, da se učencem blaži srce in izobražuje volja. Kjer pouk ni tak, tam je intelektualno delovanje šole podobno trohljivemu lesu, kateri se v temi sicer sveti, pa ne ogreva.

Vzgojno delovanje v tem smislu da se vspešno izvrševati skoraj pri vseh predpisanih predmetih. Zlasti pa so pripravi za blaženje srca in za izobraževanje volje: Krščanski nauk, nazorni nauk (v nižji stopnji), obravnava etičnih berilnih odlomkov, prirodoznanstvo, zgodovina in slednjič petje in telovadba.

O krščanskem nauku ne bom govoril, o njegovi važnosti v tem oziru itak nikdo ne dvomi. Pri berilnih odlomkih etičnega zapopadka naj učitelj nikoli ne pozabi, ozirati se na vporabo v življenju. Šolska berila, oziroma berilni spisi niso le zato, da se otroci iz njih učé samo jezika, ampak so posebno zato, da se mladeži po berilnih spisih blaži srce in da se napeljuje k lepemu in poštenemu vedenju. Pri berilnih spisih etičnega zapopadka otrok opazuje po navodilu učitelja usodo mladih in dobrih ljudi; se vojskuje z nedolžnostjo zoper pregrehe; se poteguje za blage značaje; se podbuja nad stanovitnostjo in udanostjo. Učitelj naj na etičnih berilnih spisih učencem kaže to, kar je lepega, blagega in naj jih v čednostih otrjuje; kar pa je slabega in pregrešnega, pa jim naj poda v svaritev. Pri etičnih berilnih spisih naj učitelj vselej vpraša: „Kaj vam posebno dopade na tej ali oni osebi? Zakaj? kaj nam je posnemati, kaj ne?“

Omeniti mi je še, da naj učitelj pri obravnavi berilnih spisov svojim učencem marljivo uporabo šolske knjižnice priporoča, ker šolske knjižnice zelo pospešujejo razumno in нравstveno izobraževanje učencev.

Nraven in estetičen činitelj pri odgoji mladine je prirodopisje. Zidarstvo, podobarstvo in slikarstvo si izposojujejo svoje oblike in barve iz prirode. Opazovanje prirode torej pospešuje čut za vse lepo in tudi vpliva na sree. Veselje nad prirodo privaja do čišljanja prirodnin, in prijatelji narave nikoli ne trpinčijo živali in ne poškodujejo sadežev.

Prirodoznanstvo človeku pred oči postavlja njegovo stališče v obdajajoči ga prirodi in vzbuja v njem zavednost človeške vrednosti. Samo jeden pogled na velikanske napredke v spoznanju prirode in v uporabi njenih moči obuditi mu mora nehoté spoštovanje pred človeškim duhom, jeden pogled na všemogočnost prirodnih postav ga mora obvarovati zopet pred povišanjem samega sebe in ga pripeljati do spoznanja, da, kakor Liebig pravi: „Narava ni zmes, v kateri drug drugo brezusmiljeno uniči, ampak da je harmonična, po božji postavi urejena in razvijajoča se celota“.

Da pa ta naravoznanstveni pouk doseže svoj formalni smoter — o materijalnem bom pozneje govoril — treba je učitelju inteligencije, dobre volje in moči, prirodoznanstvene berilne spise tako obravnavati, da bo iz njegove obravnave vel duh, kateri na učenca blagostno upliva, njegovo srce blaži, po kateri se učenec privadi k ljubeznjivemu premišljevanju o prirodi in k nežnemu, prizanesljivemu ravnanju s prirodo.

Zgodovinske berilne spise mora učitelj tako obravnavati, da se učenci navdušujejo na blagih značajih za vse dobro, resnično, blago in lepo; da se prepričajo o potrebi nekaterih državnih naprav; da se njihova volja okrepeča, da se vdanost in ljubezen do očetnjave, do cesarja in do vladarske rodovine v njih vzbuja in oživlja.

Tudi pri petju ima učitelj lepo priložnost, za oblaščevanje srca in za gojitev domoljubnega, narodnega in nabožnega čutja mnogo storiti. S telovadbo jači se pogum in pospešuje čut za red, da se čvrsta ohranita duh in telo.

(Konec sledi.)

Učitelj, pospešitelj kmetijskega pouka v šoli in izvan šole.

(Govoril pri II. glavni skupščini „Zaveze“ v Celju Fr. Praprotnik.)

(Konec.)

Da se tem potom pridobljeni nauki o kmetijstvu še bolj utrdijo, deloma razširijo, zato se naj ta pouk tudi še po dokončanejši šolski dobi nadaljuje. V ta namen se naj za mladino na kmetih ustanove nadaljevalni kmetijski tečaji. V teh tečajih bi se potem učilo izključljivo le kmetijstvo po določenem učnem načrtu in s pripomočjo posebne učne knjige. S takimi tečaji se je pri nas vže poskusilo, vendar pa ti poskusi niso imeli dovoljnega uspeha in najbolj radi tega ne, ker so učenci drugi za drugim začeli izostajati. Če tedaj hočemo res kaj doseči, je neobhodno potrebno, da se tudi za te tečaje kar naravnost izreče dolžnost jih obiskovati; le potem jih bode mogoče tako urediti, da bodo ljudstvu v istini koristili. Kakor so se za obrtnike osnovali obrtni tečaji, katere morajo obiskovati vsi trgovski in rokodelski učenci, tako se naj tudi kmetijska mladina brez pomisleka prisili le-te tečaje pohajati. Tako bi potem vsaj deloma kmetijski nadaljevalni tečaji nameščali strokovne kmetijske šole.

Pogostokrat bode učitelj kmetijskega tečaja svoje učence opozoril na tiste kmetovalce v bližini, ki so kot umni gospodarji na dobrem glasu, ter bode prilično tudi sam s svojimi učenci taka gospodarstva obiskal, ter tamkaj vse to v dejanju razkazal, kar je v

šoli učil. Taki izleti oživljajo pouk in mu davajo trdno podlago. Ni ga pa kraja, kjer bi ne bilo vsaj jednega umnega gospodarja, kojega bode gotovo veselilo, izletnike na svojem kmetijstvu sprejeti ter tako tudi nekaj pripomoči, da se kmetijski nauki bolj razširijo med ljudstvom. Ako je pa učitelj sam tako srečen, da ima lepo gospodarstvo, tedaj mu bode pa toliko lažje, to kazati tudi učencem, pa seveda le takrat, ako je v istini tudi sam umen in izgleden gospodar.

Končno naj omenim še potrebo dobre kmetijske knjižice v nadaljno izobraževanje.

Deloma se v šoli ne moremo vsega naučiti, deloma pa, kakor vsaka reč, tako tudi kmetijstvo vedno napreduje. Kdor toraj noče za svojim časom zaostajati, tisti se mora neprestano učiti. Da se tedaj zdržimo na površju svojega časa, treba je, da marljivo prebiramo strokovne knjige in časopise. Ker si pa vsak posamezen človek ne more lahko vseh potrebnih knjig nakupiti, zato se naj pri vsaki šoli napravi kmetijska knjižnica, katera se potem pod učiteljevim nadzorstvom prepusti ljudstvu v porabo. Skrb učiteljeva pa bode, da si ljudje knjižnico tudi dobro izkoristijo.

Ako šola po ravno označenem potu med ljudstvom deluje, tedaj je pač za prosep kmetijstva storila vse, kar ji je bilo sploh storiti mogoče. Ona je skrbela, da se je v mladini, obiskajočej šolo, vzbujalo veselje in ljubezen do kmetijstva, kakor je isto tudi, kolikor so prepustile razmere, preskrbela z najpotrebnejšimi kmetijskimi nauki.

Prvo in najimenoitnejšo ulogo ima pa pri kmetijskem pouku, kakor se to samo po sebi umé, učitelj sam, kojega dolžnost je, da to, kar govori in uči, tudi dejansko izvaja. Učitelj, ki svoj prevzvišeni poklic dobro umé, ki se popolnoma zavé svojega prevažnega pomena in stališča, da je namreč poklican, vsestransko širiti obče koristne nauke, tisti učitelj, pravim, zamore postati največji dobrotnik svoje občine. Nalik solncu, ki svoje žarke na vse strani razpošilja ter vse oživlja in vzbuja, naj tudi učitelj koristne nauke širi na vse strani svojega delokroga z besedo in dejanjem. Sicer bode prostor med štirimi stenami šolske izbe vedno glavno torišče njegove delavnosti ostal, pa ako ga navdušuje prava in nesebična ljubezen do ljudstva, tedaj bode svojej neutrudnej delavnosti tudi zunaj šole našel dovolj prostora.

Da mu bode pa mogoče v tem smislu uspešno in plodonosno delovati, temu je prvi pogoj, da si pridobi zaupanje in naklonjenost ljudstva. To pa je ravno tako lahko, kakor težavno. Kdor se ravna po pregovoru: „zaupanje vzbuja zaupanje, ljubezen pa rodi ljubezen“, tisti si bode brez vseh težav pridobil ljubezen in naklonjenost ljudstva.

Kdor bi pa hotel kmeta kar na mah in siloma sè svojo modrostjo osrečiti *) ter starodavne šege in navade brez potrebe smešiti, ali kdor bi kmeta kot nevedneža in neumnega preziral in zaničeval, ali pa bi si celo predrznil, žaliti ga v njegovih najsvetejših čutih, tistemu bodo spodleteli tudi najboljši naklepi, in on bode v svoji občini vedno ostal tujec. Če tedaj hočemo ljudstvo za se in za svoje dobre namene pridobiti, tedaj mu kažimo povsod prav odkritosrečno ljubezen, kažimo v vsem svojem početju, da smo njegovi pravi in odkritosrečni prijatelji, in da ničesar bolj ne želimo, kakor pospeševati njegovo telesno in duševno blaginjo. Kdor tako ravna, tistemu se bodo srca ljudstva sama po sebi odprla, in ono se bode z največjim zaupanjem k njemu obrnilo. Ko je pa to doseženo, potem je vse doseženo, in učitelju se bode ponudilo sto in sto prilik, pri katerih mu bode možno, svoje znanosti ljudem v korist porabiti tako pri mladini, kakor tudi pri odraslih.

Pri raznih zborovanjih bralnih in drugih društev ima učitelj prav ugodno priliko, da razpravlja in govori o tej ali uni stroki kmetijstva. Prepričan sem popolnoma in vem iz svoje lastne skušnje, kako koristni so taki govori in kako dobro vplivajo na ljudstvo.

*) Zlasti mlajši, službo še le nastopivši učitelji se radi v tem poskušajo, pa navadno z jako nepopolnim vspehom.

Ko bi si naša raznovrstna društva, kojih udje se većinoma s kmetijstvom ukvarjajo, v svojem delovanju ozirala zlasti tudi na napredek v umnem kmetijstvu, potem bi se gotovo tudi med ljudstvom bolj utrčila in oživila, ljudstvo bi se za nje bolj zanimalo in imelo bi od njih tudi mnogo več koristi.

Mnogo prilike, pospeševati umno kmetijstvo, najde učitelj tudi pri umnem in previdnem občevanju z narodom. Vže šolski pouk in odgoja zahteva, da pozna učitelj prav dobro svoje okrožje, in tudi vse razmere, v katerih živé posamezni otroci. To pa za blagor domovine vnetemu učitelju še ne bode zadoščalo, ampak on bode paznim očesom tudi povsod zasledoval dobre in napačne strani kmetovanja. Ako ima dovolj dobre volje, tedaj se bode tudi v tem oziru sčasoma popolnoma vdomačil. Sedaj pa se bode poprijel še drugega, dosti težavnejšega in silno imenitnega dela, namreč, on bode svoj vpliv, kojega si je sè svojim modrim in previdnim postopanjem vedel pridobiti, vporabljal v tem smislu, da ljudstvo začne opuščati vže zastarele gospodarstvene navade, ter se vedno bolj poprijemlje naprednega kmetijstva. Res je to jako težka naloga, dosti je treba previdnosti in takta, tudi marsikateri britki, ki pa ne izvira toliko iz hudočije, kakor bolj iz nevednosti, je treba ušesa zamašiti, pa vspehi takega postopanja so vidni in tu in tam celo nepričakovani.

Ko bode minolo nekaj let, vže se bode pokazal po gričkih in dolinah, po livadah in selih sad te plodonosne delavnosti in blagega moža bode prav iz srca veselilo videti, kako se zemlja pod njegovo roko prevstvarja, ter dobiva prijaznejše lice, lice polno ljubeznjivosti in milobe, lice, v katerem se bister um in plemenito srce tako lepo vjemata in strinjata.

Če pa hočemo, da bode naše učiteljstvo tako delovalo, tedaj je potrebno, da se tudi po teh nazorih odgojuje. Mladenčji, ki se pripravljajo za učiteljski stan, se naj vže na učiteljskih popolnoma seznani o praktičnih in teoretičnih kmetijskih naukih, kajti česar človek sam ne zna, tega tudi ne more druge učiti, in ne dobro učiti tega, česar sam dobro ne vé. Nekatera naša učiteljsča imajo v tem oziru res tako spretne in izurjene učiteljske moči, da zamoremo od njih najboljših vspehov pričakovati. Želeti bi le bilo, da bi se prej ko slej tudi na vseh drugih učiteljskih, kar jih je po Slovenskem, jednake učiteljske moči nastavile.

Vse to pa bode le malo, da ne rečem nič izdalo, ako se ne bodo prihodnji učitelji odgojevali tudi v goreči ljubezni do naroda in domovine svoje. Kdor v svojem srcu ne nosi čiste ljubezni do svojega ljudstva in doma, tisti se gotovo tudi za obči blagor ne bode mnogo pečal ter bode storil k večjemu le toliko, kolikor je ravno neobhodno potrebno, da vsaj navidezno dopolni svoje dolžnosti ter se tako izogne vsakterim neprijetnostim. Pa tudi taki so, ki se dostikrat poslužujejo nepoštenih sredstev, da pokrivajo goloto svojih dejanj, ali če hočemo, nedejanj.

To je neovrgljiva, po mnogobrojnih vzgledih utrjena resnica, kojoj bi naj dobro premislili vsi, ki imajo vže kakorkoli opraviti z odgojo učiteljskega naraščaja. Učitelj, ki zapusti učiteljsče, moral bi biti poln najvzvišenejših vzorov, poln goreče ljubezni do domovine in naroda, poln navdušenja za njegovo telesno in duševno blaginjo, poln presrečnega občutka, da ga je previdnost božja poklicala v stan, v kojem mu bode mogoče vse svoje telesne in duševne moči posvetiti tako prevzvišenemu smotru, kakoršen je sreča domovine in napredek naroda. Ta čut je jako plemenit in tudi osrečevalen posebno še za naš stan, ki se vkljub svoji preveliki imenitnosti v našedobnem materijalistično navdihnenem socialnem življenju tako rad prezira, ter se mu pravična veljava dostikrat kar naravnoč odrekava. Da, celo tako daleč smo vže prišli, da razni domači in tuji nasprotniki našega stanú celo mislijo, da si pridobé za narod in dom še posebnih zaslug, ako naš stan ne le prezirajo, ampak tudi raznovrstno sumničijo, ter ga prav zlobno, krivično in zvijačno napadajo. Mož pa, ki pri takih okolnostih še ne omaga, temveč trdno in neustrašeno

brani svoje stališče, boreč se za najsvetejše svetinje človeštva, tak mož pravim, mora biti jeklenega značaja in najplemenitejšega srca. Ako to ni, tedaj mu bode sovražna sila hitro izvila meč iz njegovih rok, on bode obupal sam o sebi ter se milostno prepustil burnim valovom osodepolnega življenja. Posebno žalostno pa je še to, da tak človek potem le prerad postane tihotapni in klečeplazni kruhoborec, ki vporabi vsako, tudi najbolj ostudno sredstvo, ako mu le služi v dosego njegovih samokoristnih namenov. Tak človek deluje potem le toliko, kolikor mora, do prav vzorne, človekoljubne in požrtvovalne delavnosti pa se nikdar popeti ne more. Občna blaginja, sreča in napredek človeštva, so takemu človeku le prazne besede brez vsakega pomena, so prazne pene brez vse vrednosti. Zato pa trdim in rečem, da nam je pred vsem treba vzornega učiteljstva, kakor je vzoren tudi učiteljski stan, in le tako vzorno učiteljstvo se mora z vso skrbjo gojiti in negovati že na dotičnih izobraževalnih zavodih.

Tukaj na celjski gimnaziji je svoje dni učil in deloval mož, ki je bil sicer jako strog, pa vendar dobrega in blagega srca.¹⁾ Spominjam se še danes prav dobro, kako je večkrat svoje učence opominjal, da naj jedenkrat, kadar stopijo v javno življenje ne skrbé le zato, kako izvabijo dvajsetico iz kmetovega žepa, ampak tudi zato, kako mu isto z obrestmi vred zopet povrnejo. Tudi naš Slomšek tirja, da se naj naša mladina na srednjih in višjih učiliščih tako odgojuje in poučuje, da si jedenkrat ne bode želela boljših služeb le radi večjega plačila in brezskrbnejšega življenja, ampak tudi zato, da bi zamogla v takih službah tudi več dobrega storiti.

Odgoje v tem smislu je našemu naraščanju treba, in jaz sem prepričan, da bode potem naše ljudstvo od tega imelo neizmernih koristi. Taka načela dajo potem človeku moč in odločnost, ona ga tako ojekleni, da tudi pri največjih ovirah in zaprekah ne zgubi poguma, temveč vstrajuo in neprestano deluje brez vse boječnosti, in če od tega tudi drugega nima, zadostuje mu zavest, da deluje za blaginjo in srečo človeštva.²⁾

Tako utrjenemu značaju tudi javno mnenje ne bode nikdar veljalo kot merodajno; ono ne bode učitelja nikdar izvabilo iz pota, ki pelja do izpostavljenega smotra. Da dejansko izvrši svoje vzore, to si bode štel v dolžnost, to si bode prizadeval doseči, ne se brigaje, kako ta ali oni sodi o njegovem početju.

Kedaj pa bode nastopila tista doba, ko bode učiteljstvo v tem smislu delovalo za blaginjo naroda in domovine svoje? Zgodilo se bode takrat, kadar se bode naše učiteljstvo rodoljubno odgojevalo, kadar bode iskrena in čista ljubezen do stanú, do naroda in domovine prešinila vsa naša srca. Kadar se to zgodi, potem bomo videli, kako bode slovensko učiteljstvo svoje prevzvišene vzore vsestransko vresničevalo in kako se bode blagoslov umnega kmetijstva razširjal na vse kraje; videli bomo pa tudi, kako se bode naše ljudstvo vsestransko povzdignilo, kako bode rasla blaginja, moč in slava domovine naše. Kadar se pa to zgodi, potem tudi mi ne bomo več ljudski ali narodni učitelji, ampak mi bomo v besede celem pomenu, učitelji ljudstva — naroda! in prelepe besede velikega Angleža Swift-a, ki pravi: „Kdor je človeka naučil dve bilki iz zemlje izvabiti tam, kjer je poprej le jedna rasla, storil je za človeštvo več, nego vojskovodja, ki je zmagal v dvajsetih bitkah.“³⁾ Te lepe besede veljale bodo tudi o nas — učiteljih naroda! In kadar odstopimo iz torišča svoje delavnosti, takrat nas bode kaj močno tolažila sladka zavest, da smo živeli človeštvu v prid, da smo sveto služili sveti domovini!

¹⁾ Pokojni prof. Huber.

²⁾ Hvaležnosti se nam za svoje še tako plodnosno delovanje pač ni nadjati, temveč se nam je v tem oziru vedno spominjati pesnika, ki pravi:

„Za nauke ne pričakuj plačila,
Hvaležen bodi, da leskovega ni kosila!“

³⁾ Swift: „Nationalökonomie“.

Iz „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

I.

Slavni magistrat deželnega stolnega mesta Ljubljane dostavil je predsedniku „Zaveze“ sledeči odlok:

Št. 18.016.

„Visoka c. kr. deželna vlada za Kranjsko je z razpisom z dne 30. septembra t. l. št. 9680 semkaj naznanila, da visoko c. kr. ministerstvo za notranje zadeve z razpisom z dne 9. avgusta t. l. št. 14.872 preosnove „Zaveze slov. učiteljskih društev“ s sedežem v Ljubljani na podlagi pravil, ki ste jih Vi kot njen pooblaščenec tjakaj predložili, ne zabranjuje.

Ljubljana, dne 4. oktobra 1890. Županov namestnik: **Gerdešič** s. r.“

Preosnovana sta §§ 9. in 10., ki se sedaj glasita:

§ 9. Upravni odbor obsega predsednika, dva namestnika, dva tajnika, blagajnika, osem odbornikov in urednika društvenega glasila.

§ 10. Predsednik, blagajnik in jeden tajnik tvoré direktorij, ki sme v nujnih slučajih se posvetovati in svoje sklepe objavljati v imenu upravnega odbora.

Pri izvolitvi upravnega odbora naj se po mogočnosti gleda na to, da stanujeta predsednikova namestnika, tajnika in blagajnik v bližini predsednikovih.

II.

Pri visokem deželnem zboru Kranjskem vložil je direktorij po poslancu F. Stegnarju prepis prošnje na ministerstvo za uk in bogočastje v zadevi sestave enquete za izdajo slovenskih šolskih knjig sè sledečo prošnjo:

Visoki deželni zbor!

Udano podpisani direktorij „Zaveze slov. učiteljskih društev“ predlaga v prilogi visokemu deželnemu zboru prepis prošnje, katero je direktorij vložil na visoko c. kr. ministerstvo za uk in bogočastje v zadevi sestavljenja enquete za izdajo slovenskih šolskih knjig.

Izdaja slovenskih šolskih knjig je tako važna stvar, da si dovoljuje udano podpisani direktorij prositi visoki deželni zbor, naj tudi on spregovori v tej zadevi svojo tehtno besedo in naj toplo priporoča visokemu c. kr. ministerstvu za uk in bogočastje sestavo take enquete.

Krško, dne 15. oktobra 1890.

Direktorij.

III.

Po deželnem poslancu, c. kr. svetniku J. Jerman-u vložil je direktorij pri visokem deželnem zboru Štajerskem prošnjo za zboljšanje učiteljskih plač na slovenskem Štajerskem.

IV.

Klubu slovenskih deželnih poslancev na Štajerskem izročil je direktorij spomenico, naj se poteguje za to, da se odpravi kategorija podučiteljev, da dobivajo opravilno doklado vsi šolski voditelji, da dobivajo starostno doklado vse učiteljske osebe, da se dobivajo starostne doklade do 40. leta, da se zamore kakšna starostna doklada učitelju odreči le vsled disciplinarne razsodbe po dovršenem disciplinarnem postopanju ter da naj dobivajo učitelji primerne nagrade, ako morajo poučevati čezpostavno število otrok.

V.

Po deželnem poslancu, velečastitemu gospodu dr. A. Gregorič-u, vložil je direktorij prošnjo pri visokem deželnem zboru Goriškem za vzvišanje učiteljskih plač.

VI.

Svojo letnino za društveno leto 1890/91 plačali ste do sedaj sledeči društvi:

1. Učiteljsko društvo za Kranjski šolski okraj 3 gld. 85 kr. 2. Učiteljsko društvo za Sežanski šolski okraj 3 gld. 90 kr. in 3. Tolminsko učiteljsko društvo 2 gld. 50 kr.

Slovstvo.

„Letno poročilo narodnih šol v Ljutomerskem okraju v šolskem letu 1889/90. V Ljutomeru 1890. Založilo okr. učiteljsko društvo v Ljutomeru. Tiskarna sv. Cirila in Metoda.“

Tako slovó sicer drobna, a iz najboljšega namena napisana knjižica, vže druga te vrste. Namenjena je našej šolskej mladini in lahko rečemo, da se je gradivo za ta smoter srečno izbralo.

Najprej podaja nam č. gosp. Lovro Janžekovič odlomek iz naše domače povestnice „Verženski vojvode“. V njem nas seznani z nekaterimi srbskimi vojvodi, ki so kot „Uskoki“ — to je beguni — ali „Pribegi“ v cesarsko službo stopili. V turških navalih odlikovali so se kot pogumni vojaki, zlasti pa kot izurjeni ogleduhi. Vlada jim je odkazala bivališča po različnih krajih na spodnjem Štajerskem. Kakor v Veržaju, bivali so Uskoki tudi v bližini Ptuja in na gornjem dravskem polju pri Slivnici, kjer še je spomin na nje ohranjen v vasi „Skoke“.

Temu sledi nastavek popisa „Ljutomerskega glavarstva“, sestavljen gosp. Ivan Kryl, kateri nam letos našteva vse župnije in kraje celega glavarstva. Tudi ta spis spisan je za otroke v lahko umljivi obliki, vendar naj se nam dovoli, da o take baže spisih in o tem posebej nekoliko spregovorimo.

Kakor je soditi, posnel je gosp. sestavljalatelj največ po kaki stari izdaji uradnega imena krajev (Ortsrepertorium), ki pa ni povsem zanesljiv; (najbolje se je pri takih spisih držati župnijskih zapisnikov (Seelenstands-Protocoll), ako so dobro sestavljeni). Ni se toraj čuditi, da so nedostatki se tudi v ta spis vtihotapili. Zlasti se nahajajo v njem gledé Goruje-Radgonskega okraja mnogi pogrški. Hočem tukaj le nekatere omeniti:

Kraja „Peskovci“ str. 13 ni, tudi noveja izdaja uradnega imenika ga nima. Kraj „Leskanja“ izkazan je v istem sicer z dvema hišnima številčkama, v resnici pa nihče tamošnjih prebivalcev za njega ne ve. Nasprotno pa, ker ima pri občini Terbegoveci tudi „Ženik“ (ne Senik), kateri je le lokalni del Svojaka, moral bi imeti pri občini Galošak tudi „Borošak“ in „Rojkošak“, ki sta tudi krajevna dela Galošaka.

Murski vrh in Zasadi stran 13 spadajo v Kapelsko župnijo, Hrašenski in Rački

vrh pa pod občino Stanetnice, kjer jih ima tudi navedene, ne pa pod Murski vrh. V župnijo sv. Jurija spada pa še 59 hišnih številč Murščaka in 14 številč Moravskega vrha, kateri se pa všteva pod občino Galošak.

Stran 14 naštevajo se občine in kraji župnije Kapelske. Tamkaj pravi, da spadajo tje „deloma tudi Okoslavci, Okoslavski vrh, Dragotinci in Kocijan“. To ni res. Cela občina Okoslavci, okraji Okoslavci, Dragotinci in Kocijan spada pod župnijo sv. Jurija in šteje skupaj 153 hišnih številč.

Stran 15 našteva pod župnijo Negovsko Zgornje in spodnje Ivanjce. Teh imen sploh ni, ampak ljudstvo pozna le Izmanjce in Ivanjce.

Ker se pa Izmanjci niso dali lahko na nemško prestaviti, napravil je svoje dni bori pisarček iz njih „Zgornje Izvanjce“, kar je potem v „Ober-Iswanzen“ prestavil. Tudi Lukača in Ivanjščaka ljudstvo ne pozna, nego le Lukavce in Ivanjski vrh.

Stran 16 našteva še med kraji sv. Petra pri Radgoni tudi „Polica“. Tudi tega kraja ni, nego imenuje se Polički vrh.

Tudi Ivanjševšaka ni, ampak imenuje se Ivanjševski vrh.

Namen teh popravkov nikakor ni, napačiti marljivega g. sestavljalatelja, ampak hotel sem njemu in drugim dokazati, da se na uradna poročila ni povse zanašati.

Poglejmo si še zgodovinske in živopisne drobtince, katere so semtertje v spis vpletene.

Stran 9 trdi g. pisatelj, da ni nikjer v letopisih zapisano, da bi bila razsajala kedaj okoli Ljutomera kuga. K temu omenimo le to, da je razsajala ta morilka ondi l. 1645, ter da so obljubili prebivalci Ljutomera tega leta za večne čase 2. julija procesijo na Polenšak, ako kuga preneha. Res je kuga kmalu potem minola, in prebivalci niso le te obljube dolgo držali, ampak so postavili v Cezanjevcih na čast sv. Roku in Sebastjannu tudi cerkev, katere je l. 1675 povečana bila.

Cerkve pri Mali nedelji niso stavili nemški križniki, ampak bogoljubni Jurjevski župljani l. 1521; zategadelj bila je ista tudi mnogo let podružnica sv. Jurija ob Ščavnici. Gospod pisatelj menil je menda cerkev pri Veliki nedelji.

Leopold Volkmar ni umrl kot kaplan, ampak kot deficient pri sv. Urbanu in sicer ne l. 1814, ampak 7. februarja 1816.¹⁾

¹⁾ „Popotnik“ 1885, št. 6.

Zdravnik Jožef Knolz — prav za prav Knoltz — ni rojen leta 1791, ampak 2. marcija 1793.¹⁾

Anton Kreml ni rojen v Črešnovcih l. 1844, katero letnico smatram pa za tiskovni pogrešek, ampak v Poličkem vrhu hišna štev. 55, dne 29. januarja 1790.²⁾

Peter Danjko ni rojen na Zbigovšaku, ampak v Črešnovcih hišna štev. 66, dne 23. aprila 1787.³⁾ Tudi ni spisal le sloven-

¹⁾ Krstna knjiga v Ljutomeru VII., pag. 21.

²⁾ Krstna knjiga v Radgoni XX., pag. 92.

³⁾ ibit XX., pag. 54.

ske slovnice, ampak še mnogo drugih knjig, med temi tudi „150 posvetnih pesmi in 200 ugank med slovenskim narodom na Štajerskem.“

H koncu naj še omenim, da se iz gotiškega sloga ne da sklepati, da bi bila to jedna izmed najstarejših cerkev, ker to ni najstarejši slog. (Stran 9.)

Tretji spis spisal je gospod Tomaž Pušenjak „Nekaj o pridelovanju sočivja“, kar je tudi nastavek iz lanskega poročila. Tukaj nam podaja navod za pridelovanje nekaterih posameznih plemen sočivja. (Konec sledi.)

Družbe sv. Cirila in Metoda redna V. velika skupščina v Ljubljani, dne 24. septembra 1890. *)

Dne 24. septembra je bila po naznačenem vsporodu v mestnožupni cerkvi sv. Jakoba ob 10. uri slovesna sv. maša za žive in za mrtve družbenike, katero je v znani blagodušnosti račil darovati z obilno asistencijo p. n. g. stolni kanonik in družbeni pokrovitelj Andrej Zamejec, tudi član vodstva družbi sv. Cirila in Metoda. Službe božje se je vdeležilo v rezerviranih klopih več članov društvenega vodstva, nadzorništva, razsodništva in podružničnih zastopnikov, sicer pa tudi mnogo pobožnega ljudstva. Občeznani cerkveni pevski zbor pod vodstvom ravnatelja Lavoslava Belarja je izvrstno izpolnil svojo nalogo ter dodal še lepo pesem o družbenih zavetnikih sv. Cirilu in Metodu.

Po 11. uri prične se v čitalnični dvorani

Običajno zborovanje.

1. Prvomestnik družbe sv. Cirila in Metoda, prof. Tomo Zupan, spregovori primeroma tako-le:

Slavna velika skupščina!

Družba sv. Cirila in Metoda je praznovala svojo ustanovno ali prvo veliko skupščino 5. julija, prav v dan svojih sv. zavetnikov pred Bogom, 1886. leta v Ljubljani in sicer tu, kakor danes, v teh nam domačih prostorih. Tisti dan smo v prvo klicali na pomoč svoja priprošnika pred Bogom — in nismo ju klicali zastoj. Kakó smo v družbenem vodstvu hiševali do sedaj pod njunim svetim varstvom, dajali smo Vam, častiti, namreč v velikih skupščinah račun leto za letom: 1887 v Trstu, 1888 v Ptuj in Lani, 1889. L., v Bledu. — Danes stopa to vodstvo zopet pred Vas, torej vže drugi pot v središču Slovenstva, v beli

Ljubljani. V podružničnih zastopnikih ali pa udih gleda to vodstvo danes zbranih krog sebe svojih 91. podružnice one, ki so doslej po slovenski zemlji klile na dan, prav kot cvetice ženejo iz zemlje takrat, kadar veje pomladanska sapa.

Vprašali bodete, častiti skupščinarji, po pravici: Kak duh pa je vodil to preteklo upravno leto družbo sv. Cirila in Metoda? Odgovor mi je: Taisti duh, kateri do lani osorčje — duh miru. S tremi lastnostmi se je dičila namreč vselej in se diči danes družba sv. Cirila in Metoda — in te so: vernost, lojalnost in ljubezen do slovenske domovine, saj uprav v teh treh staroslovenskih svojostih uvida tudi družba sv. Cirila in Metoda pogoje svojega obstanka. In nobednega temu častitemu trojnemu programu nasprotnega čina nam nikdo do danes očitati ni v stanu.

Vprašali bodete nadalje: Ali bo pač temu programu naše družbe ugodna tudi prihodnost? Kaj nam donese ta bodočnost, danes nikdo soditi ni v stanu. A donesi prihodnost, kar že rada; družbenemu načelnistvu zvezde-vodnice ostanejo te, katere so danes; v družbenem vodstvu bodo delovali odborniki vsi za jednega, jeden za vse — nepremakljivejšega poguma in nepremakljivejše volje od trde skale.

In ko bi se v prihodnjem našem upravnem letu po lepi naši domovini še hotel nadaljevati razdór — oprt morda le na golo osebná mrženja; — ko bi se med dobrim našim ljudstvom vzgojeval umetno nasnovani prepír — vodstvu naše šolske družbe bi bil tak razdvoj, tak prepír pogin: zato se vodstvo svojemu konservativnemu programu izneveriti nikdar ne more in ne smé.

In ko bi nekrščanska, nelojalna in neslovenska strast svoj prekucijski prapor vihtéli jela širom vse ljube nam slovenske domovine — z dóma družbe sv. Cirila in Metoda; z bivališč njenih podružnic

*) Radi pomanjkanja prostora zakasnilo.

od Drave doli do Kolpe in do jadranskega morja, od Soče tje do Sotle in do Mure — nikjer pri nas si snéti ne pustimo najmileje zastave, kar jih svet pozna: bele zastave miru. — In izdajalčeva tista roka, ki bi se drznila seči nam po tej nedolžni zastavi miru! Kajti naša družba je daleč proč od političnih fluktuacij, ona ima pred očmi le kulturni razvoj našega naroda po dobrem šolstvu.

Družbi sv. Cirila in Metoda je na srečo naše nedolžne dece dosleden šolski napredek; zato vže — ko bi drugih vzrokov ne bilo — se bode v slovarju družbe sv. Cirila in Metoda beseda „razdor“ tudi v naprej zvala „sporazumljenje“; in beseda „prepir“ se naši družbi glasi „mir“. (Dobro! odobravanje!)

Takega postopanja v naši družbi smo, dragi, dolžni svojemu Bogu; svojemu cesarju in svoji domovini: zato bo tudi — in tega smo si svesti vsak trenotek — blagorovala tako dosedanje in tako zaprjene delovanje družbe sv. Cirila in Metoda — cerkev, država in domovina. (Splošno odobravanje! Živio-klici.)

Za tem podeli besedo preblagorodnemu gospodu županu, kateri je odlikoval skupščino s svojo drago nam navzočnostjo.

Župan ljubljanskega mesta Peter Grasselli pozdravlja v imenu prestolnice Kranjske, a tudi duševnega središča slovenske zemlje z iskrenimi besedami navzočne ude družbe sv. Cirila in Metoda, katero je osnovala le potreba in samoobramba. Sila rodila je društvo, spoznanje, da se je treba nasprotnikom postaviti v bran z enakim orožjem. Saj so neprijatelji naši poprej na severu in jugozahodu ustanovili društva, nevarna slovenski deci, ki snujejo po čisto slovenskih krajih svoje šolske zavode, vanje lové naše otroke ter jih tako skušajo odtujiti slovenski materi. Zatoraj srčno pozdravlja družbo, ki si tako vrlo prizadeva za pravo vzgojo in omiko tiste mladeži naše, ki je v nevarnosti. (Skupščinarji živahno kličejo „Živio“ županu.)

Prvomestnik predstavi zborovalcem kot zastopnika slavne vlade gosp. Evgena Laha, magistratnega konc. adjunkta, konstatuje sklepčnost ter pozove glavnega tajnika, naj objavi imena podružničnih zastopnikov, oziroma pooblaščenec, kolikor se jih je dosedaj zglasilo, in potem naj poroča o društvenem delovanju od pretekle upravne dobe.

2. Vodstveni tajnik A. Žlogar naznanja, da so po § 14. glavnih pravil dosedaj zglašeni s posvetovalno in glasovalno pravico ter večinoma navzočni:

Izmej pokroviteljev 14 gospodov in od vodstva: Prvomestnik Zupan, podpredsednik Svetec, blagajnik dr. Vošnjak, tajnik A. Žlogar, Gregor Einspieler, deželni poslanec,

Matej Močnik, Ivan Murnik, Ivan Hribar. — Od nadzornišva: dr. Fr. Papež, odvetnik, direktor Fran Povše, deželni poslanec, prof. dr. J. Svetina, Oroslov Dolenc, mestni odbornik. — Od razsodništva: dr. J. Zupanec, L. Ravnikar, dež.-sod. svètnik v pok., Andr. Kalan. Izmej gostov: Župan deželnega stolnega mesta Ljubljanskega Peter Grasselli, državni in deželni poslanec Ivan Nabrgoj, Radoslav Lopašič z gospo soprogo, državni poslanec dr. Ferjančič. Zastopniki čašništva. Več gg. profesorjev, župnikov, kaplanov, učiteljev itd. — Zastopniki za V. veliko skupščino po § 14, v redu, kakor so bili zglašeni, večinoma tudi navzočni: 1. Št. Kancijan in okolica na Koroškem (2 zastopn.). 2. Št. Jurij ob južni železnici (1). 3. Goriška ženska podružnica (1). 4. Tolmin (1). 5. Črna (1). 6. Višnjagora-Zatičina (1). 7. Velika Pirešica (1). 8. Goriška moška (1). 9. Podružnica za slovensko Ziljsko dolino in župnijo Vrata (2). 10. Bolec (2). 11. Kotmaraves (3). 12. Litija (2). 13. Šaleška dolina v Šoštanju (1). 14. Kostanjeviški okraj na Dolenjskem (3). 15. Brdski okraj na Gorenjskem (1). 16. Beljak in okolica (6). 17. Postojina (2). 18. Cerklje na Gorenjskem (2). 19. Mokronog (1). 20. Turjak (1). 21. Kropinsko-Kamnogoriško-Dobravška (1). 22. Ženska v Trstu (1). 23. Kamnik (1). 24. Prem na Notranjskem (1). 25. Ptuj (1). 26. Novomesto (1). 27. Pivska na Notranjskem (2). 28. Št. Peterska v Ljubljani (1). 29. Prva ljubljanska (1). 30. Greta pri Trstu (2). 31. St. jakobsko-trnovska (4). 32. Tržaška možka (2). 33. Sv. Ivan v Vr. delu (2). 34. Bled (1). 35. Ajdovščina (1). 36. Gorenjska Dolina (1). 37. Celovec (1). 38. Poljanska dolina na Gorenjskem (1). 39. Briska (1). 40. Št. Štebenj na Zilji (1).

Tajnikovo poročilo slôve:

Slavna skupščina!

1. Po slišanih besedah družbenega prvomestnika ni treba moji malenkosti delati kakega uvoda, marveč kar odkriti vam je sliko družbenih naporov, povedati vam, kaj je družbeno vodstvo ukrepalo in izvrševalo, da morete soditi, velecenjena gospôda, je-li ono opravdalo zaupanje, katero mu je lanska skupščina poverila.

Torej kar in medias res!

Naštevati vsega, s čemur se je pečalo družbeno vodstvo, pač ni potreba, ker bi bilo mučno za slavno skupščino in za poročevalca. Le v glavnih obrisih naj podam družbeno gibanje v zadnji upravni dôbi.

Po IV. skupščini na Bledu 8. avgusta

1889, v kateri je bil vsled odstopa prezasluznega odbornika, župnika J. Žičkarja, izvoljen ud glavnemu vodstvu dr. Ivan Dečko iz Celja, sešlo se je vodstvo k 12. sejami, da je rešilo društvene zadeve; in sicer je bila: XXVIII. — oziroma 1. seja te upravne dôbe — dne 21. avgusta 1889, XXIX. dne 2. oktobra, XXX. dne 6. novembra, XXXI. dne 4. decembra, XXXII. dne 8. januarja 1890, XXXIII. dne 5. marca, XXXIV. dne 21. maja, XXXV. dne 2. julija, XXXVI. dne 30. julija, XXXVII. dne 23. avgusta, XXXVIII. dne 10. septembra in XXXIX. dne 18. septembra, zadnja — je bila seja ožjega odbora.

Vsi prejšnji opravitelji — tudi ožjega odbora — prevzeli so drage volje dosedanje posle ter jih skoro vse sami izvrševali — izimši odpravo zavirkov s knjigami, kojo je vodil bukvozev Ivan Bonač.

3. Da-si je družba razširjena povsod, koder se glasi slovenska govorica, vendar je želeli še več podružnic, ker brez teh ni mogoče dosežati društvenih smotrov, ki zahtevajo zmiraj večje novčne vsote. Lani smo zkazali v „Vestniku“ 85 podružnic s 6860 člani, letos je poskočilo število na 91. Nove podružnice so: Tek. štev. 86. Sv. Lenart v Slov. Goricah, 87. Tolmin na Goriškem, 88. Cerklje na Gorenjskem, 89. Št. Štebenj na Koroškem, 90. Priblaves na Koroškem, 91. Kostanjevica na Dolenjskem. Do sinoči se je naštel vseh družbenikov po njih kategorijah vkup 7589. *)

Blizamo se torej stotini podružnic, ki se bo dala doseči z nekoliko večjo živahnostjo

in delavnostjo rodoljubov osobito ob jezikovni meji. Zakaj to povdarjam?

Iz imenika podružnic v zadnjem „Vestniku“ se prepričajo č. skupščinarji, da jih je skoro polovico na Kranjskem, namreč 38 in z letošnjima dvema 40. Za temi jih je na Štajerskem 22 — da-si ondi živi skoro toliko Slovencev, kakor v osrednji Kranjski. Koroško jih ima 13, Goriško 12, Trst z Istro 5.

Iz tega sprevidijo naši dragi bratje na okrog, da jih iz osrednje Kranjske radi podpiramo, da-si mi od družbe za svojo mladež dosti ne pričakujemo; a zavedamo se dolžnosti, da njemu, ki je v večji nevarnosti, požrtvovalno prihitimo na pomoč. In vem, da vsem govorim iz srea: Vsako slovensko dete, ki bi ga nasprotnik zvalil v svoje zavode in ga iznarodil, nam je tako drago, kakor naše lastno, ki še ni v tej nevarnosti. Izrečno pa povdarjam tū pri veliki skupščini: da ne jednega tujerodnega otroka družba do sedaj ni vabila v svoje učne zavode in ga tudi v prihodnje vabila ne bode. (Tako je!)

S tem v zvezi je premislek, kako povišati družbene dohodke, ker ti so — poleg podružničnih naporov — življenska moč naši družbi. Vodstvo tudi tega ni spustilo z očíj. Na lanski skupščini bil je sprejet nasvêt, naj bi se s prošnjo zglasilo pri vseh č. župnijskih predstojništvih po Slovenskem, da bi se nabiralo za družbo in bi se župnije po vplačanem stotaku vpisale kot pokroviteljice družbi sv. Cirila in Metoda po § 4. družbinskih pravil. (Dalje sledi.)

Pisma iz Gradea.

IV.

Velikega pomena je za vsakega učitelja, katerega slučaj ali opravilo privede v Gradec, stalna razstava učil. (Nastanjena je v šolskem poslopju: Kaiser Franz-Josef-Volksschule, Wielandgasse). Ko sem ogledoval to zares impozantno in sedaj za te prostore vže preobširno in preobloženo razstavo, usiljevale so se mi nehoté misli, kako to, da smo baš slovenski učitelji in z nami naša slovenska metropola v tem oziru zadnji.

V Ljubljani imamo sedaj dve veliki, novi in jako obširni šolski poslopji. Bi-li res ne bilo mogoče ondu vpriporiti stalne razstave učil? Kar so v Krškem, ob periferiji, zmogli, bilo bi mogoče vsaj v beli Ljubljani, kjer so brez dvojbe najpovoljniji pogoji za kaj takega, in kjer deluje — cvet slovenskega učiteljstva.

Odbor stalne razstave učil pa izdaje tudi svoje posebno glasilo, v katerem nadrobno popisuje in ocenjuje na novo izdana ali za razstavo pridobljena učila.

Koliko je vreden tak list, čutimo najbolj mi slovenski učitelji, ker ga nimamo. — Lehko se pripeti na ta način, in brez dvojbe se je tudi vže pripetilo, da so učitelju popolno neznane reči, s kakimi so se drugi kolege vže davno pečali.

Isto velja tudi gledé pedagogiske literature. Naši strokovni listi se drže vodila, da omenjajo le knjig, ki so jim bile poslane v presojo, boljše rečeno v priporočilo, ali pa knjižice, ki so v našem materinem jeziku spisane zagledale beli dan. *)

*) Kolikor je nam znano, tudi nemški naši sodrug-uredniki ne delajo drugače, ker je težko

To nikakor ne zadošča! Vsaj meni se zdi, da se ne more zadovoljiti niti jeden slovenski učitelj samo s tem, kar mu podaja slovenska literatura, ne da bi mu bilo treba še posebe navajati zakaj.

Nemški kolege so nam tudi v tem daleč naprej. Nemški „Gesetzblatt für Volks- und Bürgerschulen“ ima prilogo „Wegweiser durch die pädagogische Literatur“, katero svojim naročnikom brezplačno pošilja. Kaj prinaša ta priloga, se je vsak lahko prepričal, ki jo je imel kedaj v rokah. Lep migljej našim urednikom slovenskih šolskih novin! Kaj, ko bi tudi naši listi poskusili s takimi prilogami? Bibliografija ni zadnja, tudi za učitelja ne!*)

omisliti si vsakojakih — dragih knjig. Gotovo pa je redka izjema, če omenijo poleg nemškega slovstva še kako v nemškem jeziku spisano knjigo, izvestno pa nobene slovanske ne. Uredn.

*) „Wegweiser durch die pädagogische Literatur“ je glasilo tvrdke A. Pichler's Witwe & Sohn, katero izdaja in prilaga ta knjigotržnica iz kupčijskih ozirnov ne le „Gesetzblatt-u“ ampak tudi „Oesterr. Schulbote“ in „Freie pädagogische Blätter“ le v svojo korist, kakor to storé tudi druge večje in podjemne trgovske tvrdke. Mi borni založniki slovenski pa kaj takega storiti ne moremo, ker no, ker imamo celo za glavno podjetje še premalo podpore. Uredn.

Ker vže govorim o knjigah in časopisih, navedem naj dve izvrstni graški knjigotržnici.

Carl Tendler, k. k. Hof-, Kunst- und Musikalien-Handlung u. Musikalien-Leihanstalt, Graz, Herreng. 7.

Posebno priporočila vredna je ta knjigotržnica za učitelje, ki se pečajo z godbo, ker se dobé tu na posodo vsakojake muzikalije in to tudi na deželo. Kdor se hoče o tem natančneje informirati, piši v Gradec; takoj mu bodo poslali pogoje na naročilo. (Abonnements-Bedingungen).

Druga pa je: Paul Cieslar, Buchhandlung, Graz, Herrengasse, 29. *) Ta je priporočila vredna tudi zato, ker se peča z antikvaričnimi knjigami, katerih je tu dobiti vsake vrste in jako po ceni.

Slednjič še nekaj adres za učitelje godbenike! Dobre gosli, loki, strune itd. se dobé pri tvrdkah:

Heinrich Hansch, Instrumentenmacher, Graz, Neuthorgasse, 27.

A. Stohwasser, Instrumentenm., Graz, Griesg. 17.

Za popravljanje godal in drugih rečij pa: Ferdinand Rothmüller, Saiten- und Instrumentenmacher, Graz, Griesgasse, 20. Ignacijev.

*) Mi bi še priporočali tvrdko: Leuschner & Lubenski, k. k. Universitäts-Buchhandlung, Sporgasse. Uredn.

Društveni vestnik.

Iz Radovljice. Dolgo zaželjeno učiteljsko društvo za Radovljiški šolski okraj zagledalo je dne 18. septembra t. l. ob mnogobrojni vdeležbi učiteljstva in šolskih prijateljev luč sveta. — Pri občnem zboru, ki se je vršil rečenega dne, sestavil se je odbor sledeče: Marko Kovčca (Kropa), predsednik, Karol Bernard (Jesenice), podpredsednik, Ignacij Rozman (Mošnje), tajnik, Karol Simon (Lesce), blagajnik, Ivan Piancki (Radovljica), odbornik, Fran Rus (Bled), pevovodja.

Odbor je kmalu na to pogodil srečno idejo, da hoče tekom leta prirejati koncerte in to v korist šolam tega okraja. — Kadar bode odboru na razpolago 20 gld., poslal bode ta denar društvu „Narodna šola“ kot ustanovnino za jedno šolo tega

okraja. To se bode ponavljalo toliko časa, da bodo vse šole Radovljiškega okraja ustanovni udje društva „Narodna šola“. — Korist te jedenkrat vstvarjene ideje bode dvojna. Šole bodo imele na razpolago šolskega blaga za revne šolarje, „Narodni šoli“ pa se bode povišala glavica, ki je pri vsakem društvu glavna stvar.

Ker pa baš sedaj v Radovljiškem okraju službuje prav veliko število godbeno jako naobraženih učiteljev, smemo se nadejati najboljših vspehov.

Prva odborova seja v napominani namen vršila se je v četrtek, dne 23. t. m. v Radovljici. — O ukrepih poročam o prihodnjem listu. *) Ignacijev.

*) Prosimo! — Novemu društvu pa kličemo: Krepko naprej! Uredn.

Dopisi in druge vesti.

Iz Krškega okraja. Dne 6. avgusta t. l. zbralo se je učiteljstvo našega okraja k uradni konferenciji v Krško.

Točno ob 9. uri otvori prvosednik, c. kr. okr. šolski nadzornik, gosp. Fran Gabršek konferencijo. V svojem nagovoru s toplimi besedami pozdravlja navzoče, ter jih spodbuja, da se resno in stvarno vdeležujejo dnevnih obravnav. Kažoč na prevažno

nalogo konferencij, navaja glavne točke vsporeda ter želi, da bi se dnevni red rešil vsestranski in na čast učiteljstva. Pri konferencijah se učiteljstvu daje lepa prilika, da širijo svoje znanje, da se vglobljajo v konečno razmotrivanje učne stvarine in da vzajemno priobčujejo svoje bogate izkušnje na pedagoškem polju. Zato mora se učiteljstvo iz dna svoje duše zahvaljevati daritelju šolskih postav, premodremu

vladarju in skrbnemu zaščitniku šolstva, presvitlemu cesarju Francišku Josipu I. S toplimi besedami se spominja gospod prvosednik tudi preveselega dogodka v prevzvišeni vladarski rodbini: poroke Nje Visokosti presvitle gospe nadvojvodinje Marije Valerije z Nj. Visokostjo nadvojvodom Franciškom Salvatorjem dne 31. julija t. l. ter omenja, da je ob tej priliki izjavil največjo udanost v imenu vsega učiteljstva krškega šolskega okraja potom gosp. c. kr. okrajnega glavarja na višje mesto: „Bog ohrani, Bog obvaruj našega milega cesarja Franciška Josipa I. Bog ohrani presvitla novoporočenca, Bog obvaruj celo hišo habsburško!“ — Na to zakliče konferencija trikrat „Slava“! in „Živio“!

Navzočih bilo je 37 učiteljev in učiteljic. Kot gostje so bili prisotni g. Martin Sinkovič, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Trstu, in več učiteljskih pripravnic.

Gospod prvosednik si izvoli svojim namestnikom gospoda Ivana Lapajne-ta, ravnatelja meščanke šole v Krškem.

Kot zapisnikarja voli učiteljstvo soglasno gosp. Fran Slanc-a, učitelja v Radečah in gspč. Ludoviko Košenino, učiteljico v Mokronogu.

Na to sledi obširno poročilo gosp. c. kr. okraj. šolskega nadzornika o šolstvu. Pred vsem prečita gospod prvosednik presrečno in laskavo zahvalo preblagorodnega gospoda barona Andreja Winkler-ja, c. kr. dež. predsednika kranjskega, kateremu je gosp. prvosednik odposlal telegrafičnim putem v imenu učiteljstva krškega šolskega okraja čestitko povodom desetletnice kot predsednik dežele Kranjske. — Na to omeni in naznani gosp. predsednik, da je nemila smrt pokosila dne 22. junija t. l. gosp. nadučitelja Ivana Kaliger-ja v Šmarjeti, ter povabi konferencijo, da vstanajo navzoči v znak sočutja raz sedežev, kar se zgodi. Dalje omenja izvršitev lanskil konferenčnih sklepov. Iz statistike omenja, da je v šolskem letu 1889/90 bilo v krškem šolskem okraju 25 šol in sicer: 1 meščanska, 22 ljudskih in 2 šoli za silo. Izmed teh šol je bila: 1 meščanska s tremi razredi, 10 jednorazrednic, 8 dvorazrednic, 3 trirazrednice in 3 štirirazrednice. Poučni jezik je bil na 23 šolah slovenski, na 1 šoli (meščanski) nemški in na 1 šoli (ljudski v Krškem) slovenski in nemški. Nemščina kot obligaten predmet se je učila na 5 šolah s 785 učenci, kot neobligaten predmet na 6 šolah s 182 učenci. Stanje šolskih poslopij je v obče zadostno, vendar jih je nekaj vže prav slabih, nekaj pa prav dobrih. Šolska oprava je z ozirom na šolsko zdravstvo v obče dovoljna, vendar je na nekaterih šolah še nedostatna. Število otrok je za šolo godnih 7666, obiskujočih 5789.

Šolsko obiskavanje se je v obče zboljšalo, vendar so še nekatere šole z jako slabim šolskim obiskovanjem.

Učiteljskih motij je bilo koncem šolskega leta 46 in sicer 12 nadučiteljev, 16 učiteljev, 14 učiteljic

in 4 pomožni učitelji. Za ženska ročna dela je bilo nastavljenih 7 posebnih učiteljic. Katehetov je bilo 30. Kinetijski pouk se je učil na 11 šolah večinoma teoretično in praktično. Pravi kmetijski nadaljevalni tečaj je bil na 1 šoli, po 1 ali 2 posebni uri se je ta predmet učil še na drugih 3 šolah. Dalje omenja važnejše ukaze leta 1889/90.

Vspehi v obče in v posameznih predmetih so bili dovoljni, na nekaterih šolah celo prav dobri. — Le na nekaterih šolah je želeti boljših vspehov. Učiteljstvo se je v veliki meri zelo trudilo, da bi doseglo dobre ali vsaj boljše uspehe, in videlo se je, da ta trud ni bil brezuspešen. K temu vspehu je pripomoglo tudi boljše šolsko obiskavanje. Dalje omenja gosp. nadzornik posamezne učne predmete in se o vspehih v obče dovoljno izreče. Disciplina je bila na večini šol dobra, na nekaterih prav dobra. Uradni spisi naj se izvršujejo z največjo skrbjo. Na nekaterih šolah še niso v redu. Učitelji naj bodo složni med seboj, z prebivalstvom in z gospodi duhovniki. Šola naj bode središče učiteljevega delovanja. Šolski vrt bodi vzgleden. Za učila je skrbeti, da se pomnože. H koncu nadzornikovega poročila počasti konferencijo s svojim pohodom c. kr. okrajni glavar, gosp. Henrik Weiglein. Gosp. predsednik ga s toplimi besedami prijazno pozdravi in se mu pri tej priliki zahvaljuje za uspešno podporo pri razvijanju šolstva, na kar gospod glavar zagotavlja, da bode vedno z največjim veseljem deloval na prospeh ljudskega šolstva in učiteljstva, kar konferencija z glasnim odobravanjem vzame na znanje. Na to sledi izbor in razdelitev učne tvarine iz realij za posamezne razrede in oddelke raznih kategorij ljudskih šol v krškem šolskem okraju. Ti učni načrti so se vže pri lanski konferenciji vsestransko obravnavali. Izročili so se posebnemu odseku pod predsedstvom gospoda nadzornika. Iz lanskil referatov je gospod nadzornik sestavil potem učne načrte za jedno-, dvo-, tri- in štirirazrednice, ter jih poslal odsekovim udom (gg. Abram, Grčar, Požar in Ravnikar) v pregled. Dotične učne načrte sprejela je konferencija soglasno.

Potem poroča gosp. učitelj Fran Slanc iz Radeč o ovirah dovoljnemu učenju in vzgojnemu vspehu v ljudski šoli (zlasti na deželi) in kako bi se tisti odstranili.

Gospod poročevalec razpravlja v živem in velenim govoru razne ovire učenju in vzgojnemu vspehu, ter navaja sredstva, s katerimi bi se te ovire odstranile. Iz njegovega izbornega poročila je bilo razvidno, da je umel stvar, in se za njo vnel, pa tudi, da si je v svesti vzvišenega poklica učiteljevega. Njegov referat je bil vsestransko živo pohvaljen. Sledilo je dalje določilo učnih knjig in učilnih sredstev za šolsko leto 1890/91 in poročilo knjižničnega odbora o stanju, uporabi in računu okrajne učiteljske knjižnice. Konečno sledi volitev stalnega odbora. Izvoljeni so bili: gg. Bezljaj, Lapajne, dr. Romih in Rupnik. V knjižnični odbor pa so

bili voljeni: gg. Cepuder, Lapajne, dr. Romih, Rupnik in gspč. Schmidinger.

S tem je bil vspeled končan in gospod prvo-sednik se zahvaljuje gg. poročevalcem za trud in za odlična poročila, vsem pa za pazljivost, ter želi da bi današnja konferencija obrodila obilo sadu. Vspod-buja navzoče, naj z vsemi svojimi močmi delujejo na korist izročene jim mladine, naj jim vcepljajo v mlada in vsprejemljiva srca čut ljubezni do Boga, domovine, države in presvitile vladarske hiše. Zahvali se gosp. c. kr. okr. glavarju za njegovo prisotnost, ter sklene konferencijo s trikratnim „Živio“- in „Slava“-klicem na presvitlega cesarja.

Gosp. Lapajne se v imenu učiteljstva zahvali gosp. nadzorniku za vzorno in nepristransko voditev konferencije.

Po obedu pa je pedagogičsko društvo zborovalo na vrtu gospoda Gregorič-a.

—ar.

Ljubljana. (XVIII. občni zbor „Národne Šole“, društva v pomoč in podporo ljudskim šolam in učiteljem.) [Konec.]

Visokorodni gosp. vitez dr. Fr. Močnik v Gradcu je tudi za l. 1890. skazal svojo izredno naklonjenost „Národní Šoli“ podarivši jej ob novem letu redno podporo 15 gld. Društva se je tudi slavna kmetska posojilnica spominjala, ter prišla vže drugič na pomoč z 10 gld. Reden donesek 2 gld. vsprejeli smo iz nabiralnice Ljubljanske čitalnice. Dobrotnih manjših doneskov pa — žal — nimamo obilo vknjiženih. Odboru ni mogoče vsega storiti, obračamo pa se do svojih gospodov tovarišev, da bi tu in tam včasih kaj „pomoleđovali“ na korist društvu! Prilika se vže najde, ako je volja jeklena. Vsem veleslavnim korporacijam dobrotnikom bodi na tem izrečena naj-toplejša zahvala!

Ustanovnina le po malem in po časi narašča. V novejši dobi je pristopila ljudska šola na Vrhu pri Vinici kot ustanovnica, ter je vplačala polovico, t. j. 10 gld.

Pri lanskem občnem zboru sklenjeni nasvet: naj se od podpore „Česko-slovenskega društva v Pragi“ naloži 10 gld. kot ustanovnina, se je zvršil; vsota naložene ustanovnine šteje zdaj 345 gld., torej za 35 gld. več mimo lani. Pri tej priliki bodi omenjena tužna vest, da je „Národní Šola“ tekem leta zgubila dva ustanovnika: g. Ferdo Vigele dne 3. marcija in g. Frana Kotnika dne 15. avgusta t. l. Ohranimo jima blag spomin in svojo hvaležnost!

Gledé na razdeljeno in porabljeno blago mi je pripomniti, da se je potrebščina nekaterih samoučil letos zopet primeroma povišala. Od lanskih 50.366 različnih pisank poskočili smo letos na 63.900 zvezkov, torej za 13.534 komadov več. Tudi knjig je bilo za 300 več razposlanih. Istotako so se razdale večje množine prožnih in kamnitih tablic, črtalnikov, svinčnikov, osobito pa risank (za 3000), kar je viden dokaz, da tudi v tej stroki šolstvo veselo napreduje,

— Za 44 gld. se je tudi več potrošilo za nabavo učil potrebnih pri elementarnem pouku, pri risanju, zemljepisju in naravoslovju.

Razvidi se iz tega, da poslovanje odboru vedno več dela naklada; zato naj slavni zbor dovoli, da pri tej priliki v misel vzamem one opazke lanskega poročila, ki so merile na to, da bi častiti gospodje društveniki odboru gospodarjenje nekoliko olajšali s pravočasnimi in točnimi naročili, katerih mu vselej ni moči takoj in po želji izvršiti.

Naglasiti moramo še jedenkrat onih 9 točk, katere je odbor kot vodilo sklenil v odborovi seji dne 3. junija t. l. in priobčil v „Tovarišu“ z dne 1. julija št. 13. (Preberejo se.)

Vse druge razmere pri „Národní Šoli“ so ostale večinoma take, kakor v prejšnjih letih, zato nam ne preostaja drugega nego prošnja do velečastitih do-brotnikov in društvenikov, naj bi blagoizvolili tudi naprej svojo naklonjenost ohraniti „Národní Šoli“ kot društvu in narodni šoli kot občni ljudski učilnici, katere dobro urejena je prva in glavna podlaga kulturnim razmeram vsakega naroda. Delajmo torej z združenimi močmi za čast in blagor naše do-movine!

Iz Goriškega okraja. (Napad za napadom.)

Znani so neprestani napadi „Stare Soče“ in „Rim-skega Katolika“ na šolstvo naše in na učiteljstvo. Na to stran je dovolj zavračal napadovalce „Popotnik“ — Kakor da bi vsega tega ne bilo dovolj, pojavili so se v novejšem času novi napadi — na „očeta našega šolstva“. Kakor so bili od znane strani na-padi na šolstvo in učiteljstvo predrzni in neuteme-ljeni, da ne rečem zlobni in lažnjivi, katere napade ni narekoval drugi nego črna zavist, ravno tako so druge vrste napadi — obsodbe vredni tembolj, ker prihajajo od oseb izmed učiteljstva, ali vsaj učiteljstvu prijaznih.

Skoro na pravem mestu bi bil tukaj znán izrek: „Bog nas varuj prijateljev, ker sovražnikov se bo-demo obranili sami!“ „Stara Soča“ in „Rimski Katolik“ udrihala sta in udrihata po učiteljstvu, od druge strani pa se hoče prvim priskočiti na pomoč, češ, „udaril bodem pastirja in ovce se bodo raz-kropile“. Nesloga se hoče zasejati med učiteljstvo — in našim nasprotnikom bode delo olajšano. Malen-kostne osebnosti razmere spravljajo se na površje; iz posameznih, dozdevnih slučajev, katere bi trebalo še vsestransko pretresti, izvajajo se splošne lastnosti. Da se resnica prav spozna, treba je čuti oba zvoná — pravi pregovor, a nikod se ni ravnalo po tem, ampak le jednostranskemu glasu se je verovalo in — napad je bil skovan. Posebno čudna je pri tem še ta okolščina, da baš isto lastnost, ki je nekomu pripomogla, da je nekaj prišel na neko dobro mesto, graja in podtika drugim — neljubim mu osebam.

Sicer pa je tolažilno za nas to, da je le majhno, skoro „0“ jednako število onih učiteljev, ki bi se

vjemalo z najnovejšimi „prijateljskimi“ napadi; da je učiteljstvo skoro kakor jeden mož baš nasprotnih misli; da je bilo užaljeno — globoko užaljeno — doznavaše za napade in napadovalce. Srečne bi se štelu mnogi okraj, ako bi imeli na čelu šolstva takega moža, kakor ga ima (in dal Bog, da bi ga še mnoga leta imel) naš okraj! Kdor si je drugod poskušal, bode nam to iz skušnje potrdil.

Za danes naj toliko zadošča! —e—.

Hrvaško. (Vabilo k naročbi.) Naknil sem dati tiskati o svojih stroških knjigo: „Mladi učitelj. Sveti in praktični primeri učitelju v prvem razredu in roditeljem.“ Vsebinska delu je ta-le:

Prvi del. I. Učitelj. II. Otroci. III. Kako boš vreden otroče ljubezni. IV. Mali Ivanek ima rad učitelja. V. Ako je učitelj dober, dobri so tudi otroci. VI. Pred prvim šolskim dnevom. VII. Prvi šolski dan: 1. Novinci prihajajo v šolo, 2. Prvi nauk, 3. Kako ne velja, 4. Nova vaja. VIII. Šolski duh. IX. Velika učiteljeva žalost. X. Učiteljevo življenje. XI. Učiteljeva popularnost. XII. Učiteljska vest. XIII. Razredi svoj posel. XIV. Čistoča v šoli. XV. Šolski red. XVI. Disciplina. XVII. Pozdrav v ljudski šoli. XVIII. Molitev v ljudski šoli. XIX. Govor v zboru. XX. Deklamovanje. XXI. Pri-slovice in zagonetke v šoli. XXIII. Nauk in zabava v prirodi. XXVI. Telesno delo.

Drugi del. I. Zorni pouk. A. Teoretični del. B. Praktični del: 1. Priprava. 2. Šolska soba. 3. Učila. 4. Igračke. 5. Miza. 6. Postelj. 7. Kuhinjsko orodje. 8. Obleka. 9. Pes. 10. Mačka. 11. Konj. 12. Ovca. 13. Koza. 14. Svinja. 15. Osel. 16. Kokoš in kokot (petelin). 17. Gos. 18. Golob. 19. Kunič. 20. Zajec. 21. Lisica. 22. Volk. 23. Vrt v pomladi. 24. Vjolica. 25. Polje. 26. Cerkev. 27. Božič. 28. Vode v šolski okolici. 29. Letni časi. 30. Strani sveta. II. Veronauk: 1. O Bogu. 2. Kako je Bog vstvaril prvega človeka. 3. Rod prvih ljudi. 4. Obči potop. 5. Porod Jezusov. 6. Poklonstvo iztočnih modrijanov in beg v Egipt. 7. Mladenč naimski. 8. Dober Juri. III. Čitanje in pisava. A. Priprava za čitanje. B. Priprava za pisanje. Primeri za pouk v čitanju: 1. Črka r. 2. Črka v. Črka g. IV. Račun-stvo. Primeri: Število 1, 2, 3, 4, 5 in 6. V. Petje: 1. Priprava za petje. 2. Prva pesem. VI. Otroče narodne igre (21 iger za dečke in 10 za deklice). VII. Gimnastika. A. Redne vaje. B. Proste vaje.

Storil sem vse, kar sem mogel, da izide to delo napredneje in bolje. Pisal sem je z ljubeznijo in zanosom. V tem delu sem našel velik užitek, pa ne iščem koristi. Ako se namirijo stroški, bodi trud bratom v korist!

Tisk in papir bodeta zelo krasna. Knjiga bo obsegala nad 16 pol; a stala bo samo 1 gld.

Prosim vse prijatelje in drugove, da tudi jim ne bo žal truda, in da mi blagoizvolijo nabrati čim več naročnikov. Upam v vest svojih častitih drugov

in družic, katerim posvečujem svojo duševno in moralno silo, da me sprejmejo kot starega znanca pod svojo streho, in to vže zaradi tega, ker ne zahtevam več nego soli in hleba. Da ste mi zdravi!

Kostajnica, 14. junija 1890.

Davorin Trstenjak.

(Presvitli cesar) podaril je šolski občini Šmartin v Tuhinjski dolini za zgradbo šole 250 gld.

(Osobne vesti.) C. kr. okr. glavar in pred-sednik okr. šolsk. sveta v Ljutomeru, g. baron Mac Nevin O'Kelly, premeščen je v Celovec; na njegovo mesto v Ljutomer pa pride novo imeno-vani c. kr. okr. glavar g. grof H. Attems, do-sedaj v ministerstvu notranjih zadev. — Gosp. Julij pl. Kleinmayr, zač. glavni učitelj na ženskem učiteljsku v Gorici, imenovan je glavnim učiteljem na učiteljsku v Kopru, gosp. Anton Fras pa glavnim učiteljem na ženskem učiteljsku v Gorici, gosp. dr. Franc Kos, profesor na učiteljsku v Kopru, dobil je izprazneno mesto glavnega učitelja na žen-skem učiteljsku v Gorici. — Gospod Anton Nedved, gl. učitelj za glasbo na c. kr. učiteljskih v Ljubljani, stopil je v stalni pokoj.

(Za šolske vrte) dovolil je deželni odbor kranjski naslednje podpore iz deželnokulturnega za-klada: za šolski vrt v Borovnici 50 gld., v Vipavi 25 gld., v Poddragi 30 gld., za vodnjak na šolskem vrtu v Trbojah 100 gld. Dalje obljubil podpore za šolski vrt v Dvoru 60 gld., v Trnju 80 gld., v Gočah 100 gld.

(Vodstvo družbe Sv. Cirila in Metoda v Ljubljani) je imelo 15. t. m. svojo 1. sejo po letošnjem glavnem zborovanju. V tej seji se je vodstvo v smislu § 18. družbenih pravil v novič konstituiralo. Izvoljeni so prejšnji opravitelji, namreč gg.: Tomo Zupan, prvomestnik, Luka Svetec, podpredsednik, Dr. J. Vošnjak, blagajnik, Anton Žlogar zapisnikar; gg. dr. vit. Bleiweis, Ivan Hribar, Matej Močnik, Ivan Murnik in Andrej Zamejec pa odborniki.

(V odbor „Glasbene Matic“ bili so voljeni pri zadnjem občnem zboru v Ljubljani dne 18. t. m.: Predsednikom jednoglasno per acclamationem zaslužni dosednji predsednik gosp. Fran Ravnikar, z listki pa: Gg. dr. vitez Bleiweis, Fr. Drenik, dr. Ferjančič, A. Foerster, Krulec, dr. Majaron, Josip Noll, Josip Paternoster, A. Svetec, V. Valenta, J. Vencajz, Žumer. Vnanji odborniki so: Dan. Fajgelj, Simon Gregorčič, A. Starec, Fr. Šušteršič, J. Žirovnik.

Spremembe pri učiteljstvu. Gosp. Matija Hötzl, poduč. v Konjicah postal je učitelj v Zrečah, gspdc. Pavla Pettauera, poduč. v Zdolah pride v Reichenburg, na njeno mesto v Zdole pa gspdc. A. malija Pivk, učit. kandidatinja iz Gorice. Gspdc.

Marija Pivk, poduč. v Biljani (Goriško) dobila je podučiteljsko mesto v Artičah. (zač.) Ljubljanski učit. pripravnik g. Jakob Vrečko postal je supl. pri Sv. Florijanu v Doliču. — Gosp. Ivan Hönigmann, okr. pom. učit. za brežiški pol. okraj bode oskrboval učit. mesto v Polji (Kozje), poduč. v Št. Lovrencu pod Prežinom gosp. Ivan Stukelj pa izprazneno učiteljsko mesto v Svetini. — G. Miha Kunstič je nameščen za suplenta na poduč. mesto v Galiciji.

G. okr. pom. učitelj F. Pristernik je premeščen k Sv. Jakobu v Slov. gor., g. E. Čeh pa iz Ponkve za supl. k Št. Jurju v Slov. gor. — **Na Kranjskem:** Gosp. Rudolf Dolenc, učitelj v Vipavi šel je v Poddrago, gosp. Karl Pikel iz Hrenovic pa k Št. Mihelu (Nadanje selo). Na novo nameščena sta učit. pripravnika: g. Jožef Verbič na drugem učit. mestu v Trnovem, g. Jožef Pavčič pa na 3. učit. mestu v Vipavi.

Raznoternosti.

[Človek v številkah.] Nek ameriški fiziolog je preračunal, da človeško telo obstoji iz sledečih sestavnih delov: V njem se nahaja 105 kostij in okolo 500 živcev; redilno črevo je dolgo 8 metrov; odraslec ima okolo 30 liber krvi. Sreč je navadno 6 palcev dolgo in 4 široko: vsako minuto udari 70-krat; 4200-krat vsako uro; 36,772.000-krat na leto; vsak udarec pusti, da preteče pol-druga unca krvi, 173 vsako minuto, 656 liber na uro, $7\frac{3}{4}$ stotov krvi na dan. Vsa kri doteče vsakih 3 minut k srcu. Naša pluća držé navadno 5 litrov zraka; poprečno dihemo 1200krat na uro ter vdihamo v se 300 litrov zraka, 7200 litrov na dan. Polt ali koža obstoji iz treh plasti različne debelosti od $\frac{1}{4}$ do $\frac{3}{4}$ palca; površje kože obsega pri odraslecih 2000 kvadratnih palcev. Ker je zračen pritisk preračunjen na 14 liber na vsak kv. palec, nosi navadni človek okolo 40.000 liber zračnega pritiska; na vsakem kvadratnem palcu naše kože se nahaja 35.000 vzdušnih cevij, ki so dolge kake štiri palce ter merijo po vsem životu 60 kilom. Kdor ne veruje, naj sam prešteje in primeri. „Edin.“

Vabilo. „Celjsko učiteljsko društvo“ ima v ponedeljek dne 3. novembra t. l. ob 11. uri dopoldne v celjski okoliški šoli svoj mesečen zbor s tem-le dnevnim redom: 1. Petje. 2. Zapisnik. 3. Društvene zadeve. 4. Pogovor o nedostatkih pri uradnih šolskih tiskovinah in sicer poročajo: gosp. Gnuš o šolskih vodstva se tikajočih tiskovinah; gosp. Stukelj o tednici; gosp. Jarc o razrednici in gosp. Brinar o zapisniku. 5. Pogovor o presnovi društvenih pravil vsled predloga od dne 2. aprila t. l. 6. Drobnoti iz vprašalne škrinje. 7. Nasveti. K obilni udeležbi vabi vljudno odbor.

Vabilo. „Ptujsko okrajno učiteljsko društvo“ zboruje v četrtek dne 6. novembra t. l. ob 10. uri predpoldne v šoli „Ptujске okolice“ s sledečim vspeedom: 1. Zapisnik 3. julija. 2. Dopisi in druga naznanila. 3. Poročilo o konferenciji štaj. šolskih vrtnarjev v Gradcu 23. septembra. 4. Prednanje. 5. Nasveti. K množični udeležbi vabi vljudno odbor. Predsednik: Robič.

Razpis natečajev.

Št. 395.

Podučiteljsko mesto.

Na četirirazredni ljudski šoli na Slatini se umešča podučiteljsko mesto z dohodki po II. plačilnem razredu in prostem stanovanjem v novem šolskem poslopju — provizorično.

Prosilci naj svoje redno podprte prošnje z dokazom, da so avstrijski državljani, dopošljejo potem predstojnega okrajnega šolskega sveta do 15. novembra t. l. krajnemu šolskemu svetu pri Sv. Križu pri Slatini.

Okr. šolski svet Rogatec, dne 1. okt. 1890. 2-2

Predsednik: Marek s. r.

Št. 334.

III

Mesto učiteljice ž. r. del.

V šolskem okraju Šoštanjskem se s pričetkom zimskega tečaja za ljudski šoli Šoštanj in Topolšica namešča učiteljica ženskih ročnih del z nagrado

Vsečina. I. Kako bode šolski pouk to, kar bi naj bil: vzgojevalen pouk? (I. (Za nagrado.) — II. Učitelj, pospešitelj kmetijskega pouka v šoli in izvan šole. (Konec) (Fr. Praprotnik.) — III. Iz „Zaveze“ slov. učit. društev. — IV. Slostvo. — V. Družbe sv. Cirila in Metoda redna V. velika skupščina v Ljubljani. — VI. Pisma iz Gradca. (IV.) (Ignacijev.) — VII. Društveni vestnik. — VIII. Dopisi in druge vesti. — IX. Raznoternosti. — X. Natečaji in inserat.

170 glđ. proti temu, da poučuje na prvi šoli skozi 10 mesecev po 10 ur na teden, na drugi pa skozi 6 mesecev po 3 ure na teden.

Prosilke naj svoje redno podprte prošnje z dokazom formalne sposobnosti in da so zmožne slovenskega jezika vložijo do 4. novembra 1890 pri krajnem šolskem svetu v Šoštanju.

Okr. šolski svet Šoštanj, dne 8. oktobra 1890.

Predsednik: F. Finetti s. r.

Izjava.

Mi preklečemo naše obdolženje zoper gdč. Gizelo Dominkuš, gospo Marijo Dobnik, gospoda Janez Hromatnika in Janez Muršeca kakoršno koli je bilo, ter vsestransko obžalnemo, da se je dalje razširjevalo. Izjavimo torej, da je čast imenovanih oseb neomadežavana.

V Šmartnem 15. oktobra 1890.

J. Knap, V. Fišer, M. Vavhnik.